

KRIMINALOMSORGEN

**STRATEGI FOR UTVIKLING AV
KRIMINALOMSORGENS ARBEIDSDRIFT
2015-2018**

Formålet med arbeidsdriften i kriminalomsorgen er todelt: Aktivering og kvalifisering.

Det er et mål at alle innsatte skal tilbys daglig aktivitet. Et aktivitetstilbud kan motvirke uheldige skadevirkninger av et fengselsopphold og redusere risikoen for framtidig kriminalitet. Domsinnsatte har aktivitetsplikt. Varetektsinnsatte skal tilbys aktivitet. Aktivitetstilbudet kan bestå av arbeid, opplæring, programmer mv. samt ulike kombinasjoner av dette.

Arbeidsdriften skal gi innsatte kvalifikasjoner for å delta i arbeidslivet etter endt straffgjennomføring. Innsatte skal så langt det er mulig gis tilbud om aktivisering som kan gi dem kompetanse og kvalifikasjoner til å være i et ordinært arbeid på dagens arbeidsmarked. Arbeidsdriften skal søke å gi tilbud til innsatte som gir kompetanse og opplæring i samsvar med etterspørselen på arbeidsmarkedet.

Innsatte som har lite eller ingen arbeidserfaring eller som har vært utenfor arbeidslivet over tid, skal tilbys arbeidstrening. Arbeidstreningen skal gi mulighet for mestring og legge til rette for at innsatte kan få trening i ulike arbeidssituasjoner og i å arbeide i et fellesskap. Arbeidsdriften skal bidra til mestring og motivasjon for videre arbeid etter endt straffgjennomføring.

Arbeidsdriften skal gi arbeid og kvalifisering tilpasset behovene til ulike grupper innsatte. Enhetenes arbeidstilbud skal både omfatte lavterskeltilbud med arbeidstrening og arbeid som likner det ordinære arbeidslivet.

Arbeidsdriften skal reflektere kriminalomsorgens mål og verdier som nedfelt i Virksomhetsstrategien 2014-2018. Arbeidsdriften skal virke i lys av verdiene åpenhet, respekt, profesjonalitet og engasjement.

Arbeidsdriften skal understøtte normalitetsprinsippet.

Denne strategien erstatter tidligere strategier for kriminalomsorgens arbeidsdrift.

Delmål 1

Øke andelen av innsatte i aktivisering

En viktig faktor i arbeidet med en kriminalitetsfri tilværelse etter gjennomført straff er aktivisering av innsatte. Andelen fengselsdøgn i aktivitet i 2014 var 78%.

For å nå målet om at alle innsatte skal kunne gis et aktivitetstilbud på dagtid, må kriminalomsorgen både satse på full utnyttelse av de arbeids- og utviklingsmuligheter som finnes for innsatte innenfor dagens fengselsdrift, og utvikle nye aktivitetstilbud. Den positive utviklingen i kriminalomsorgen hvor innsatte i økende grad utfører driftsoppgaver innenfor tjenesteyting, skal videreutvikles og styrkes. Innsattes arbeidsdag bør så langt det er mulig ligne på arbeidsdagen i det ordinære arbeidsliv i innhold og lengde.

Tiltak

- Det skal arbeides mot at en andel på 90 % av de innsatte er aktivisert innen 2018.
- Det skal særlig arbeides mot en økt aktivisering av innsatte som er utelukket fra fellesskap eller plassert på avdelinger uten alminnelig tilgang til arbeidsstedene, skolen m.v.
- Det er behov for å bedre styringsdialogen hvor faglige målsetninger integreres i etatsstyringen. Det skal etableres nye rapporteringspunkter, styringsparametere og resultatmål som i større grad favner målsetninger knyttet til kompetansebygging og tilbakeføring til arbeidslivet.
- Snarest mulig etter innsettelse i fengsel har kriminalomsorgen ansvar for å gi innsatte nødvendig informasjon om rettigheter og muligheter for aktivitet.
- Kriminalomsorgen bør i samarbeid med Statsbygg vurdere om flere av de oppgaver Statsbygg i dag utfører, vil kunne egne seg som oppgaver innsatte kan utføre i arbeidsdriften.
- Samfunnet har økt behov for tjenesteyting. Innsatte bør derfor i økende grad involveres i administrativt arbeid i tilknytning til produksjonen.
- Kriminalomsorgsdirektoratet skal definere hvem som omfattes av arbeidsdriften.
- Bruk av IKT-verktøy bør benyttes i arbeidstilbudene der det er relevant.

Delmål 2

Økt samordning og ressursutnyttelse av de ulike etatenes samlede innsats

Det framkommer av kriminalomsorgens virksomhetsplan at det er en målsetting å ha et forpliktende samarbeid med andre samfunnsaktører om en god progresjon og tilbakeføring av domfelte til samfunnet. Videre følger det av straffegjennomføringsloven § 4 at kriminalomsorgen skal legge til rette for at samarbeidende etater i fengsel som skolen, NAV mv. kan tilby tjenester som innsatte har rett til og behov for. Kriminalomsorgen har ansvar for organisering og tilrettelegging og skal tilby egnede lokaler, IKT-tilgang og annet utstyr til etatens samarbeidspartnere.

Kriminalomsorgen skal gi innsatte økt aktivitetsmulighet ved å tilrettelegge for og øke samordningen av de ulike etatenes innsats i fengsel. Ved å tilrettelegge for at skolen kan gi flere innsatte opplæring, øke samarbeidet mellom arbeidsdrift, skole og NAV, kan den samlede ressursutnyttelse gi langt flere innsatte aktivitetsmuligheter. Arbeidsdriften skal være en pådriver for å øke samarbeidet. Fengselsleder har ansvar for at arbeidsdriftens potensial utnyttes på best mulig måte slik at flest mulig innsatte tilbys daglig aktivitet.

Tiltak

- Alle fengsler skal gi en leder et særlig ansvar for utvikling av arbeidsdriften og annen aktivitet.
- Det skal tilrettelegges for møtearenaer mellom arbeidsdriften og samarbeidende etater i fengsel.
- Kriminalomsorgens aktiviteter skal dokumenteres i fagsystemene KOMPIS og Doculive. Det kan øke informasjonsutvekslingen og samarbeidet mellom arbeidsdrift, kontaktbetjent, sosialkonsulent, tilbakeføringskoordinator og fengselsledelsen.
- Samlokalisering av arbeidsdrift, skole og NAV skal planlegges ved bygningsmessige utbedringer.
- Fengelet har ansvar for å gjennomføre kartlegging gjennom BRIK og å vurdere innsattes behov og ressurser, herunder tidligere arbeidserfaring og behov for arbeid og opplæring. BRIK er et virkemiddel for bedre samhandling mellom kriminalomsorgen og forvaltningssamarbeidspartnerne for å iverksette målrettede tiltak med sikte på å bidra til den domfeltes tilbakeføring til samfunnet.
- Arbeidsdriften bør så langt det er mulig konsulteres når framtidsplaner utarbeides.
- Enhetene bør lage langsiktige planer for utviklingen av arbeidsdriften i samarbeid med skole og andre aktuelle samarbeidspartnere. I disse planene skal føringer lagt i samarbeidsfora avspeiles i strategiske beslutninger hos hver enkel enhet.

Delmål 3

Utvide samarbeidet med NAV om arbeidsrettet oppfølging

Både NAV, arbeidsdrift og skolen i fengsel har som et viktig mål å kvalifisere innsatte for fremtidig arbeidsliv. Et bedre samarbeid vil bidra til at arbeidsdriftens virksomhet blir mer målrettet og at den faglige oppfølgingen i arbeidsdriften blir mer rettet mot arbeid i samfunnet etter endt straffegjennomføring.

NAV-veiledere fra Arbeids- og velferdsetaten skal være fast representert i alle landets fengsler. NAV-veileders primære oppgave i fengsel er bistand til innsatte slik at de har tilbud om jobb etter løslatelse eller overføring til straffegjennomføring i samfunnet. Det er NAV-veileder i fengsel som har ansvar for å utføre arbeidsevnevurdering av innsatte og starte og gjennomføre et arbeidsavklaringsforløp.

Kriminalomsorgen skal utvide samarbeidet med NAV-veileder om tiltak i arbeidsdriften. Arbeidsdriften vil kunne bidra med kunnskap og informasjon til NAV-veileder i fengsel om innsatte bør søke jobb på det ordinære arbeidsmarkedet eller har behov for arbeidstrening i skjermet virksomhet etter endt fengselsopphold. Denne informasjonen kan benyttes av NAV-veileder i arbeidsrettet oppfølging av innsatte.

Tiltak

- Arbeidsdriften bør, etter samtykke fra innsatte, gi informasjon til NAV-veileder om innsattes arbeidsevne, behov og ønsker om arbeid og bistand fra NAV.

- Kriminalomsorgen skal innhente kunnskap fra NAV-veileder i fengsel om arbeidsmarkedet.
- Kriminalomsorgen skal tilrettelegge for at NAV kan benytte arbeidsdriften til arbeidsutprøving og arbeidsavklaring.
- Kriminalomsorgen bør utvide og styrke samarbeidet med NAV og tiltaksarrangører om AMO-kurs i fengsel. AMO-kurs er korte, yrkesrettede kurs som kan kvalifisere innsatte for ledige jobber på arbeidsmarkedet.
- Kriminalomsorgen skal tilrettelegge for økt mulighet for frigang til arbeidsrettet oppfølging. Innsatte skal ha mulighet til å søke om og delta både i arbeidsmarkedsbedrifter og AMO-kurs dersom de får tilbud fra NAV.

Delmål 4

Videreutvikle og styrke samarbeidet med skolen og VOX om kompetansebygging

Samarbeidet mellom kriminalomsorgen og skolen i fengsel har i mange år vært et utviklingsområde. Skolen har bidradd til utvikling av et bedre innhold i arbeidsdriften og gitt et økende antall innsatte opplæring og aktivitet.

Kriminalomsorgen skal legge til rette for at innsatte som har rett til og ønske om opplæring kan gjennomføre dette under straffegjennomføringen. Skolen skal informere om retten til grunn- og videregående opplæring, deriblant retten til realkompetansevurdering, og bidra til å motivere innsatte til opplæring. Videre skal skolen tilby både yrkesfaglig- og studiespesialiserende opplæring. I samarbeid med andre aktører i fengsel skal skolen bidra til utvikling av praksisnær opplæring i både i grunnleggende ferdigheter og yrkesfaglig opplæring.

Tiltak

- Kriminalomsorgen skal øke bruken av arbeidsdriften som arena for lærebedrift i regi av skolen.
- Kriminalomsorgen skal øke tilretteleggingen av arbeidsdriften slik at man kan tilby kompetansegivende kurs i regi av skolen.
- Arbeidsdriften i fengsel skal samarbeide med skolen i fengsel for å dokumentere informasjon om innsatte til bruk i kompetansebevis og praksisattester fra skolen. Informasjonen må være basert på samtykke fra innsatte.
- Kriminalomsorgen skal øke samarbeidet med skolen om tilbakeføring fra fengsel til frihet slik at innsatte kan videreføre og/ eller nyttiggjøre seg opplæringen etter endt fengselsopphold.
- Kriminalomsorgen skal utvide samarbeidet med Vox om praksisnær opplæring og benytte samarbeidet med Vox i hovedsak til tiltak som ikke dekkes av skolen i fengsel.

Delmål 5

Samorganisering av arbeidstilbud for innsatte og domfelte i friomsorgen

Samarbeidet mellom friomsorgskontorene og arbeidsdriften er svært begrenset. Det skyldes både regelverket og arbeidets formål. Aktivitetene i arbeidsdriften er tydelig orientert mot det ordinære arbeidslivet og oppbygging av formell kompetanse. Samfunnsnyttig arbeid skal derimot foregå på siden av det ordinære arbeidsmarkedet, og domfelte kan ikke delta i lønnet arbeid for den samme arbeidsgiveren så lenge vedkommende gjennomfører samfunnsstraff.

Det skal i strategiperioden arbeides for at man kan ha et større praktisk samarbeid for å sikre arbeid hvor både innsatte og domfelte som gjennomfører straff i samfunnet kan delta, om ikke på samme tidspunkt og med samme oppgaver.

Tiltak

- Frigang til samfunnsnyttig arbeid ute i samfunnet i samarbeid med friomsorgskontorene, bør benyttes fra fengsler med lavt sikkerhetsnivå. Samfunnsnyttig arbeid i regi av kommuner eller frivillige organisasjoner, bør i økende grad benyttes individuelt eller som gruppetiltak ved frigang fra fengsel med lavt sikkerhetsnivå.
- Domfelte bør innenfor rammen av samfunnsnyttig tjeneste i samfunnsstraffen og i bøteteneste, aktiviseres i vedlikehold av kriminalomsorgens bygningsmasse utenfor fengselsmurene. Dette kan enten være på oppdrag fra Statsbygg eller fra kriminalomsorgen.
- Sysselsettingstilbudet ved friomsorgskontorene vurderes styrket for å etablere stedfaste aktivitetstilbud eller prosjekter som både kan sysselsette domfelte på samfunnsstraff eller bøteteneste og innsatte i fengsel.

Delmål 6

En tydeligere markedsorientering av arbeidsdriften

I dag er mye av arbeidstilbudet sentrert rundt produksjon av f. eks trevare og produkter solgt på markeder. Dette gir i mindre grad arbeidsplasser relevant for det ordinære arbeidsliv, men produktene kan være lett omsettelige. Et større kommersielt nettverk og mer kunnskap om markedet for produkter og tjenester, vil kunne utvide kriminalomsorgens handlingsrom og gjøre det lettere å utforme arbeidsplasser med læringsverdi for innsatte. Salg og markedsføring er også en kompetanse som etterspørres i samfunnet.

Et tettere samarbeid med næringslivet, blant annet gjennom mer aktiv markedsføring av tjenester og produkter, kan åpne dørene for mange innsatte til arbeidslivet. Innsatte bør derfor i langt større grad tilbys arbeid og opplæring på dette feltet.

Produktutvikling og innovasjon i arbeidsdriften er et mål. Både produksjonen og fagkompetansen i verkstedene bør utvikles. Å delta i produktutvikling og produksjonsprosess vil kunne gi innsatte læring, kompetanse og kvalifikasjoner for arbeidsmarkedet.

Innsatte og domfelte bør tilbys arbeid som i størst mulig grad likner og kvalifiserer for et ordinært arbeidsliv ute i samfunnet. Produksjon og salg i arbeidsdriften skal ikke redusere innsattes muligheter til å delta i kvalifiserende tiltak i regi av arbeidsdrift, skole, NAV mv.

Tiltak

- Det etableres et nasjonalt markedsføringsapparat. En enhet får ansvar for nasjonal koordinering.
- Det etableres en felles nasjonal nettbutikk for hele kriminalomsorgen der alle enheter kan legge varene sine ut for salg. Nettbutikken driftes av en enhet som får et særlig ansvar.
- Hver enkelt enhet må melde endringer i enhetens varelager til den nasjonale nettbutikken som koordinerer dette og oppdaterer varelagerstatus.
- Det bør etableres en nasjonal oversikt over produserte varer og tjenester. Hver enkelt enhet er ansvarlig for å oppdatere oversikten.
- Det bør satses på produktutvikling i arbeidsdriften. Fagkompetanse innen produktutvikling og design bør inngå i arbeidsdriften. Produktutvikling i arbeidsdriften kan foregå i samarbeid med næringslivet, skolen eller NAV.

Delmål 7

Arbeidsdriften skal tilbys kompetanseutvikling

Rekruttering og kompetanseutvikling av tilsatte i arbeidsdriften skal være i tråd med de målsettinger som settes i kriminalomsorgens virksomhetsstrategi. Vi skal rekruttere, utvikle og beholde kompetente medarbeidere, de skal ha en tidsriktig kompetanse, og vi skal benytte kompetansen på en fleksibel og ressurseffektiv måte.

Opplæring i pedagogikk, motiverende samtaler, miljøarbeid, samarbeid med skolen og NAV, vil være nødvendig kunnskap i møte med innsatte i arbeidsdriften, som en arena for både læring og arbeidstrening. Bruk av miljøarbeid som metode i arbeidsdriften og prosessorienterte verktøy som MI, kan være særlig egnet overfor den store gruppen innsatte som vil ha behov for arbeidstrening.

Tiltak

- Det er et mål at alle ansatte i arbeidsdriften tilbys å gjennomføre verksbetjentutdanningen ved KRUS.
- Verksbetjentutdanningen skal videreutvikles. Økt opplæring i pedagogikk, motiverende samtaler, miljøarbeid, samarbeid med skolen og NAV, skal inngå som en sentral del av opplæringen.
- Alle ansatte i arbeidsdriften bør i løpet av strategiperioden gjennomføre opplæring i grunnleggende metodikk sentralt for kriminalomsorgen, som motiverende samtaler (MI), miljøarbeid og pedagogikk.
- Etter- og videreutdanningstilbudet ved KRUS til arbeidsdriften skal styrkes.